



**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

II. Vtrum finis & Beatitudo obiectiua hominis, sit summum & infinitum
bonum, quod est Deus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

Art. 2. Operans autem cum præcognitione ultimi finis, vel illum prosequitur amplectendo simul illud determinatè bonum, cui reipsa conuenit ratio ultimi finis; vel contempto, seu prætermisso isto bono, adhaeret alij bono, cui non conuenit reipsa ratio ultimi finis. Nec enim datur medium inter hæc extrema. Si primum; patet actum versari formaliter circa ultimum finem. Secundum autem euenire non potest, quin bonum illud, quod voluntas eligit, & præfert de facto, proponatur cum apparentia præminentis illi bono, quod reipsa est ultimus finis, ut conuenientis illi potius bono, quod eligitur, & præfertur de facto; & quin hæc apparentia moneat de facto efficaciter voluntatem. Ostendetur enim infra, voluntatem nostram non posse esse liberam inter extrema, quorum alterum cognoscitur præponderare alteri, quin, & hoc vicissim repræsentetur, ut aliquatenus præponderans illi; atque ista ratione præponderantia moueri, ac determinari, in quamcunque demum partem determinetur: Itaque in euentu proposito retinetur necessariò motio ultimi finis per vtramuis electionem, nec exercetur libertas, nisi in collocandatione ultimi finis, in hac determinatè re potius, quam illa. Hoc ipsum dicitur de peccatore, quippe qui ita deserit illud bonum, quod reipsa est ultimus finis, ut nihilominus prosequatur rationem ipsam ultimi finis; eamque collocet, per suum affectum falsa apparentia seductum in eo bono, cui adhaeret de facto, & cuius prosecutione aueritur reipsa à suo vero ultimo fine. Sed de his fufius infra.

Art. 1. Ad 7. Esto sit de ratione boni, ut sit diffusum sui: non tamen est de ratione eius, ut sit diffusum ab alio. Imò necesse est dari aliquod bonum à nullo alio bono procedens, nempe summum, & infinitum bonum, quod est Deus, uti demonstratum est quæst. 2. de Deo. Vnde patet non dari processum in infinitum sursum versus. Sed neque deorsum versus ille datur. Quia illud idem summum, & infinitum bonum est præditum libertate, qua cætera omnia moderatur, & constituit effusioni, & progressui bonorum, terminum vniuerso congruentem, dum omnia in mensura, & numero, & pondere constituit, ut dicitur Sapientia 11. 21.

Art. 2. Iam dependentia finium à ratione non est dependentia à causa, sed tanquam ab applicatione, quæ non est multiplicatiua applicatorum, sed ea applicat, qualia, & quot sunt in se à parte rei. Reflexiones verò numeri, & proportionales geometricæ, non dependent priores à posterioribus, ideoque sistitur gradus vbiuis pro libito, absque vilo inconuenienti; cum è conuerso finium ordinatorum per se sit mutua dependentia in diuerso genere, ideoque in iis opus sit, & primo, & ultimo, per se talibus, & non tantum per accidens, ut notatum est de ordine purè intellectuæ, seu rationis purè speculatiuæ.

Art. 3. Conceditur denique posse, tum diuersos homines pro eodem tempore, tum eundem hominem pro diuersis temporibus collocare suum ultimum finem in rebus diuersis, modo paulò prius indicato; negatur tamen fieri posse, ut appetitus eiusdem hominis pro eodem tempore feratur in plura, tamquam in ultimos suos fines adequatos. Quia ultimus finis dicitur bonum sufficiens, & satiatiuum appetitus se solo. Repugnat autem appetentem aliquid, tamquam satiatiuum, seque solo sibi sufficiens, simul appetere similiter aliquid aliud, cum appetitus satiari non possit absque omnibus, quæ appetit tamquam satiatiua sui. Necesse igitur est, ut vna solum res, aut vna sola rerum collectio appetatur per vnumquemque actum humanum; tamquam ultimus finis, necnon ab vnoquoque homine pro vnaquaque temporis differentia.

~~~~~  
QVÆSTIO II.

*Vtrum finis ultimus, & beatitudo obiectiua hominis sit summum, & infinitum bonum, quod est Deus?*



IDEVR non esse, sed esse aliquid creatum finitum, ac limitatum. 1. Quia capacitas finita, & appetitus in ea fundatus, tum innatus, tum rationabiliter elicitus expletur bono finito. Capacitas autem hominis, cui commensuratur omnis eius appetitus, est finita, utpote indistincta ab entitate eius, quæ finita est, atque bonum expletivum est bonum beatificum, utpote sufficiens eo ipso per se solum, atque perfectè quietativum. Ergo bonum beatificum hominis est quid finitum, & limitatum.

2. Necesse est hominem esse felicem, ac beatum habita omni sua perfectione, & corporis, & animæ. Eo namque ipso habet quidquid desiderare, ac velle potest: atque secundum Augustinum lib. 13. de Trinit. c. 4. & 5. Et alibi non semel, *Beatus est, qui habet omnia, quæ vult, & nihil malè vult.* Omnes autem perfectiones humanæ, tum corporis, tum animæ sunt aliquid creatum. Ergo beatitudo hominis est aliquid creatum.

3. Beatitudo obiectiua est illud bonum, cuius affectui cedunt, ac obediunt cæteri omnes affectus; & quo, ut dicit Boët. lib. 3. consol. prof. 2. constituitur *status omnium bonorum aggregatione perfectus*; ac demum, cuius desiderium est interminatum, ac infinitum. Huiusmodi autem bonum est pecunia, quia ut dicitur Eccles. 10. 19. *Pecunie obediunt omnia*; quod spectat ad prædminium. Deinde, ut dicitur 5. Eth. cap. 5. necnon 1. Polit. c. 6. & 7. *Ad hoc nummus institutus est, ut sit quasi fideiussor habendi pro eo, quodcumque homo voluerit*; quod pertinet ad continentiam omnium bonorum in se. Demum, ut dicitur Eccles. 5. 9. *Anarus non implebitur pecunia*; quod pertinet ad interminationem, & infinitatem desiderij. Ergo beatitudo hominis consistit in diuitiis.

4. Beatitudo est maximum virtutis præmium ex Philosopho 2. Eth. c. 9. Est quo homo enadit maximè similis Deo, quodque est maximè proprium Dei: & est id, propter quod cætera meritò contemnuntur. Huiusmodi autem est honor, & quæ ad honorem per se consequitur, fama, & gloria, & quæ vtrumque sibi denincit, potestas super alios. Quia Philosophus 1. Ethic. cap. 3. dicit honorem esse maximum virtutis præmium; atque Rom. 8. 18. passionibus Sanctorum sola retribuit gloria. 1. verò ad Timoth. 1. 17. dicitur *Soli Deo honor, & gloria*; & Exod. 22. 28. atque alibi non semel dicuntur Dij, qui sunt in potestate constituti, propter eximiam vtiq; similitudinem cum Deo. Demum homines faciliè patiuntur iacturam in rebus omnibus aliis, ne quam honoris iacturam patiantur, neque quidquam aliud volunt, nisi saluo honore. Ergo in his beatitudo consistit.

5. Finis ultimus, & beatitudo est, quod appetitur præcisè ratione sui, & cuius volendi nulla vterior superest causa, ut dictum est in q. præced. Huiusmodi autem est voluptas. Quia ut dicitur 10. Ethic. cap. 2. *Ridiculum est querere ab aliquo propter quid velis delectari.* Ergo beatitudo in voluptate, & delectabilitate consistit.

6. Qui

6. Qui laborat multiplici, vehementi, ac diuturna agitudine, extrema inedia, publica infamia, & odio vniuersali, delusione sensuum, & peruersione intellectus, ac voluntatis, nequit esse beatus, vt-cunque simul sit dispositus circa summum, & infinitum bonum, quod est Deus. Bona autem illis malis opposita sunt quid creatum. Ergo beatitudo nostra consistit in bonis creatis saltem partialiter, & inadæquate, nec potest appetitus hominis, illis negatis, ita expleri sola Dei bonitate, vt consequatur plenum, & vndeque perfectum gaudium, neque quidquam aliud desiderandum superfit.

Art. 1. Respondetur. Beatitudo obiectiua dicitur ab omnibus cum Philosopho 1. Ethic. c. 2. maxime verò 7. & lib. 10. cap. 6. *Bonum sufficiens*, expletium videlicet appetitus tum innati, tum elicit, & toti indigentia subueniens; & quod cum voluntate, & cum subiecto beatificabili comparatur, sicut comparatur cum vnoquoque corpore centrum eius: ita vt illo obtento, nihil amplius cum sollicitudine, & anxietate querendum superfit ob indigentiam; ad ipsius verò consequutionem, tanquam ad vltimum finem cætera omnia dirigi debeant: ac proinde ipsum ratione sui tantum, & cætera omnia ratione eiudem amabilia, ac appetibilia sint per se. Nihil autem creatum tale bonum esse potest. Quia vt arguit D. Thomas q. 2. art. 8. voluntas humana est vniuersalis circa bonum, sicut intellectus circa verum, ideoque illa est capax omnis boni, sicut hic est capax omnis veri. Nihil autem creatum, nullaue rerum creatarum collectio est omne bonum; cum Deus sit bonum quoddam minime contentum in rebus creatis, sed eas omnes excedens infinitè. Nihil igitur creatum, nullaue rerum creatarum collectio explere potest se sola capacitatem humanæ voluntatis, aut eandem donare perfecta quiete, ac satietate. Imò omne bonum creatum sine Deo relinquit in voluntate vacuitatem quandam, & sollicitudinis, atque anxietatis materiam quodammodo infinitam comparatiuè, & secundum se infinitam simpliciter.

Art. 2. Accedit omnem bonitatem creatam esse defectuosam, & defectibilem: Defectuosam quidem, quia deest illi perfectio infinita Dei, necnon multiplex perfectio creata semper de nouo possibilis vltra quamlibet iam existentem. Defectibilem verò, quia omne bonum creatum, prout distinctum ab actibus intellectus, & voluntatis, vt modò distinguitur, ac præscinditur, est contingens, & iam habitum deficere deinde potest, aut simpliciter interitu suo, aut respectu habentis, per violentiam alterius, aut per voluntatem Diuinam. Quæ autem defectuosa est, repugnat illi, vt constituat statum eum felicem non indigentis vlla alia re. Quia vbi adest defectus, necessariò adest indigentia eius, quod deficit, respectu potentia respicientis vniuersaliter rationem boni vt sic. Quæ verò defectilis est, & amissibilis, repugnat quieti, & tranquillitati animi. Quia possibilitas amissionis tenet eum sollicitum, & inquietum, & eo magis, quò maius est bonum. Neque verò irrequietam eam sollicitudinem pellere quidquam potest, quod à bono defectibili proueniat, quatenus ab eo prouenit, vt patet, quandoquidem fundatur in ipsa defectibilitate bonorum. Quæ quidem rationes militant validius aduersus constitutionem beatitudinis, & finis vltimi per bona fortuna, & corporalia, vt potè contractioris entitatis, ac bonitatis, magisque obnoxia corruptioni, & quæ multiplici de causa facile amittuntur. Nihil igitur creatum, nullaue rerum creatarum collectio, præsertim sensibilem, & corporalium potest esse bonum beatificum hominis.

Art. 3. Demonstratur hoc ipsum clarius, descendendo in particulari ad singula genera rerum creatarum.

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

rum, quæ omnes possunt in tres classes distribui. Prima est rerum extra nos positarum, inter quas eminent, quæ dicuntur bona fortuna, nempe diuitiæ, fama, potestas, de quibus discribit D. Thomas q. 2. per quatuor priores articulos. Secunda est earum, quæ nobis inhaerent intrinsecè, atque pertinent ad corpus, & partem sensitiuam, vt sanitas, vires, perspicacia sensuum, voluptates, de quibus agitur ibidem art. 5. & 6. Tertia est earum, quæ pertinent ad animam quatenus rationalem, atque illi inhaerent, de quibus discribitur ibidem art. 7. Nihil autem horum sufficit ab beatitudine, secluso Deo. Non sufficiunt in primis bona fortuna. Primò quia, cum sint extrinsecæ, non possunt immediatè per se perficere hominem, & cum sint inferioris ordinis, non possunt gignere vi sua actus admodum perfectos, qui imperfectionem miseria excludant ab homine. Secundò, quia possideri non possunt à singulis absque detrimento aliorum; Vnde odium, & contentiones, semen, aut germen miseria, aut potius vtrumque. Tertiò, quia non satiant appetitum, sed magis accendunt, & sicut maioris cumuli cruciant; vt experientia liquet omnium adherentium eiusmodi bonis, eaque aut non habentium, aut querentium semper maiora. Quartò, quia qui contemnit talia bona, æstimatur propterea melior ab optimis, & sapientissimis, cum beatitudo omninò contemni non possit, nec debeat. Quintò quia nihili sunt absque sanitate, & aliis bonis corporis, aut certè comparatione eorum; cum beatitudo seclusis omnibus aliis, & comparatiuè ad omnia alia sit summum bonum, summeque æstimabile.

Art. 4. Præterea, descendendo magis in particulari intra idem genus; diuitiæ maxima cum anxietate queruntur, & conseruantur; felicius, & laudabilius erogantur, quàm congeruntur; nec sunt appetibiles propter se, sed vt instrumenta, & sumptus vitæ; vnde fit vt minuantur fruitione sui, sitque proinde fruitio dolorosa, aut concomitanter, aut consequenter. Deinde honor exhibitus à creatura supponit excellentiam honorati, quæ procul dubio præponderat notitia, quàm de honore sibi exhibito idem honoratus habere potest. Hæc autem sola notitia perficit honoratum, cum honor ipse sit potius in honorante, tanquam bonum proprium ipsius, eundemque solum efficiens intrinsecè. Id verò est contra conceptum beatitudinis, vt potè manifestè præponderantis reliquis beati bonis. Euidens porro est pluris haberi mernisse honorem exhibendum, quàm nouisse exhibitum, ne dicatur, quod absurdissimum est, honorabiliorem aliquem reddi notitia honoris sibi exhibitæ, quàm priori merito, & causa eiudem exhibendi. Rursus hoc bonum pendet ex arbitrio alterius indifferens ad iustum, & iniustum. Eadem est ratio de fama, quæ consistit in opinione hominum. Commune insuper vtrique est, quod honestè contemnitur, necnon quod proueniat à iudicio fallibili. Denique potestas temporalis est indifferens ad vsum, & abusum, atque perfectio eius est ex actione sibi superaddita; eum vera felicitas sit bonum repugnans malo, & non progrediens vterius, vt perficiatur.

Art. 5. Iam bona corporis, tametsi maioris aliquantò momenti sint, nec ipsa sola ad beatitudinem sufficiunt. Primum, quia sunt inferiora bonis animi, vt potè præstantioris, & quodammodo sunt communia cum brutis; cum beatitudo excellat cæteris bonis, atque homo etiam miser habeat bonum, quo bruta omnia superet. Deinde quia prædictis bonis corporis vtrumque magnis, si simul careat honore, fama, & aliis extrinsecis, vt carere facillè potest, est miser; cum beatus, nulla re, nulliusque rei defectu miser simul esse possit. Tertiò, quia hæc bona, sicut & præcedentia fortuna, sunt cōpossibilia cū peccato,

Aa 3 8c

& perversitate hominis, atque adeo cum merito peccatorum, & inimicitia Dei, cumque ipsis poenis, & inimicitia, quae felicitati repugnant. Denique voluptates corporis, quibus maxime nonnulli beatitudinem deiciunt, si sint immoderate, opponuntur rectae rationi, & bonis spiritualibus, nocentque salutis, atque iucundae, ac vegetae corporis constitutioni. Si autem moderate usurpantur, ut reipsa sunt; hoc ipsum demonstrat non esse expetendas propter se praecise, atque illimitate; quo tamen modo expetendus est ultimus finis: sed esse appetendas, quatenus moderatae sunt, & sufficiunt pro tuenda vita, & obtinendis aliis finibus per se seorsim honestis.

Art. 6. Bona demum animi duplici differentia continentur. Alia namque sunt principia operandi; alia sunt operationes ipsae intellectus, & voluntatis. Principia operandi dantur homini propter operationem, tamquam propter finem. Unde liquet ipsa principia non esse ultimum finem, quo habito quiescere iure possit homo, tamquam in centro: Et quidem si homo principiis operandi nullam adiceret operationem, foret imperfectissimus, & infelicissimus, atque merito contemnendus. Deinde si ea principia sunt praecise naturalia, sunt eo ipso indifferentia ad operationes bonas & malas: hoc est, ad felicitatem, aut minorem infelicitatem, atque ad magnam infelicitatem. Si vero supernaturalia sunt, euehant hominem ad obiectum se ipso maius, seu ordinis superioris: ergo istud potius obiectum, seu aliquid ordinis eius superioris, erit beatitudo obiectiva. Operationes autem ipsae, ut possint esse beatitudo formalis, & ut quo, beatitudo tamen obiectiva, & ut quod, seu ultimus finis qui, possidendus per alias cognitiones, aut volitiones reflexas nequaquam esse possunt. Quia si excellentes sunt; erunt inferiores suis obiectis, ut patet in cognitione, & amore Dei, Angeli, & ipsius hominis. Unde ea potius obiecta erunt beatitudo obiectiva: cum obiectum beatificum sit praestantissimum omnium. Si vero excellentes non sunt, eo ipso sunt minus aptae quae beatitudinem constituent, atque beatificent obiective.

Art. 7. Quod autem homo se solo (quae sola, & Angeli consideratio superest extra Deum) non possit esse sua beatitudo obiectiva, sicut est Deus respectu sui, ex eo patet clarissime; quia indiget multis a se distinctis, sine quibus male habet, & est infelix; cum beatitudo sit bonum sufficiens, ut dictum est. Idem suo modo dicitur de Angelo, utpote ob eandem rationem insufficiente sibi, ac proinde misero, si nihil aliud sibi superaddatur. Patet autem cognitionem, & amorem Angeli quatenus miseri, non sufficere ad hominis felicitatem. Unde Angelo, & homini hoc est commune, ut uterque beatificetur bono ab eis distincto, eisdemque praestantiori. Quod enim fuerit summum bonum unius, erit etiam summum bonum alterius, cum uterque sit capax omnis boni, ut dicebatur de homine art. 1. De qualibet porro creatura perfectiori, & perfectiori in infinitum syncategorematicè potest institui eadem prorsus argumentatio, ut apparet consideranti. Constat igitur ex ratione universalis, & ex sufficienti partium enumeratione nihil creatum secluso Deo esse beatitudinem obiectivam hominis.

Art. 8. Dicendum itaque est, pertinere quidem ad integritatem, & ad perfectionem accidentalem seu secundariam beatitudinis humanae bona aliqua creata; ea nimirum, quae pertinent ad perfectionem, & complementum intrinsecum corporis, & animi, & cadunt sub utriusque appetitum innatum, necnon elicitem conformem innato, ceterum eandem beatitudinem essentialiter, & quoad suum conceptum primum constitui adaequate per solam bonitatem

Dei; idque esse omnino certum. Prior pars de multiplici bonitate creata requisita secundario ad integritatem, & adaequatum complementum beatitudinis, apparet satis ex rationibus dubitandi, & apparebit magis ex responsionibus earum, multo vero clarius ex iis, quae adiciuntur q. sequenti. Posterior pars de essentia, & conceptu primario eiusdem beatitudinis adaequate constituto per infinitam Dei bonitatem, deque huius rei certitudine, colligitur communiter à Sanctis PP. & à Theologis ex illo ps. 72. 26. *Pars mea Deus in aeternum*: Ps. 143. fine; *Beatus populus, cuius Dominus, Deus eius*. Ioann. 17. 3. *Hac est vita aeterna, ut cognoscant te*: & ex similibus permultis, quae sunt obvia apud Auctores in praesenti circa dictum art. 8. D. Thomae. Unde August. inter alios, lib. 19. de Civit. cap. 16. *Ut vita corporis, anima est*, inquit: *ita vita beata hominis, Deus est*.

Art. 9. Ratio est, quia Deus est omne bonum continens in se formaliter omnem puram bonitatem, omnemque perfectionem sine imperfectione; atque eminenter, & causaliter omnem aliam bonitatem. Ipse igitur est bonum essentialiter univiale se solo potens, atque sufficiens satiare appetitum nostrum, & explere totam, quanta est, capacitatem nostrae voluntatis. Cuius videlicet sphaera protendi non potest ultra ambitum totius bonitatis, & quae indigere nulla re potest, si possideat bonum formaliter infinitum secundum se in omni genere, & inductum omnium aliorum bonorum, quibus intrinsecè afficientibus, & quomodolibet extrinsecè fountibus, ac perfectioribus indigere potest homo ex sua natura, & quibus propterea indigere amplius non potest, ex suppositione quod possideat Deum, ex quo ea omnia percipiuntur. Solus igitur Deus est primario, & essentialiter bonum illud sufficiens, depulsum se solo omnis indigentiae, & perfecte quietatum appetitus, cui bono beatitudinem nostram obiectivam deinxit Philosophus supra, & ex eo omnes deinde alij.

Art. 10. Accedit, Deum esse rerum omnium principium, ut patet ex q. 2. de Deo. Ergo idem est finis ultimus rerum omnium, ut inferebatur in q. praeced. Beatitudo autem coincidit cum fine ultimo. Quia obiecta beatitudinis nihil superest, quod tendat ulterius voluntas nostra, sed in ea perfecte, ac ultimè quiescit. Accedit rursus, beatitudinem nostram formalem consistere in perfectissima nostra operatione, ut dicitur in q. seq. Obiectum autem formale adaequatum, motivum, & causativum perfectissimae nostrae operationis est sola perfectio divinae essentiae, ut ibidem patebit, atque beatitudo obiectiva constituitur adaequate per obiectum formale adaequatum beatitudinis formalis. Ergo perfectio divinae essentiae constituit se sola adaequate conceptum essentialem ac primum beatitudinis nostrae obiectivae. Accedit denique, quod maius est unumquodque bonum, eo esse maius gaudium, quod resultat ex eius possessione. Deus autem se solo est summum bonum, nec maior, ac aestimabilior bonitatis cumulus confurgit ex ipso cum creaturis coniuncto, quam iisdem seclusis. Quia cetera omnia sunt purae participationes bonitatis divinae, ut praecedentis illa in se adaequate, modo etiam perfectiori, quam sint in se ipsis intrinsecè. Ergo ex sola Dei solius possessione resultat summum gaudium, tamquam ex fonte satiativo omnis appetitus. Patet verò ex sola beatitudine obiectiva, tamquam ex bono per se solum sufficienti resultare summum gaudium satiativum, & perfectè, ac adaequate quietatum appetitus humani. Ergo solus Deus est essentialiter beatitudo nostra obiectiva.

Art. 11. Convenit autem Deo, ut sit summum bonum nostrum, nostraque beatitudo obiectiva, in actu quidem primo

primo proximo per sua prædicata necessaria secundum se; in actu verò secundo nobis extrinseco, per liberam suam voluntatem. Deo enim necessario, ac essentialiter inest plenitudo omnis bonitatis in omni genere non solum respectu sui, sed etiam respectu aliorum omnium, atque ideo se solo est essentialiter necessario bonum perfectum, & completè sufficiens, tum sibi, tum aliis, possessum à se, sibi quæ summè communicatum, ac proinde summè beatificans se ipsum necessario, & similiter potens dare se se, & communicare aliis, ac proinde beatificare alios quoslibet, quantum fert cuiusque capacitas. Quia verò hoc præstare potest sola sua voluntate, & potentia, cui nihil resistere potest; propterea se solo essentialiter est beatitudo quorumlibet aliorum in actu primo proximo, & aptitudinaliter: At in actu secundo, & actualiter constituitur summum bonum cuiusque proprium, eiusque beatitudo obiectiva per liberam suam voluntatem, qua vult se ipsum dare, & communicare aliis permanenter. Nempe Deus est sui iuris essentialiter, ideoque non potest possideri ab aliquo alio, & fieri bonum proprium, & suum eiusdem, præterquam sua ipsius libera voluntate.

Art. 12. Quòd si hæc diuina voluntas non fuerit dandi, & communicandi se permanenter cum stabilitate æternum inuariabili, eo ipso non erit voluntas beatificandi, aut proximè, & actualiter sufficiens ad beatificandum. Quia non erit sufficiens ad securitatem, & assensum omnino certum, quo is, cui Deus se se communicauerit, firmissimè sibi persuadeat, se nunquam fore miserum. Quæ tamen securitas, & certitudo eius assensus est de conceptu beatitudinis formalis, ut apparebit in quæst. seq. Quapropter sicut Deus est obiectum formale fidei, quatenus reuelans; & spei quatenus promittens, & charitatis, quatenus mutuo beneuolus: ita est obiectum actus beatifici, quatenus æternum inuariabiliter dans, & communicans se ipsum: id est, beatitudo obiectiva est summum, ac infinitum bonum, quatenus proprium, & suum ipsius beati permanenter, ac inuariabiliter, proprietate, & sinitate vltimò completa per voluntatem ipsius summi boni indistinctam realiter ab eodem.

Ad 1. Omnis capacitas entitatiuè finita expletur bono intrinsecè afficienti finito, aut infinito, quatenus finitè tantum, ac limitatè perfectio; at obiectiuè, & extrinsecè expleri nequaquam potest capacitas intellectus, & voluntatis humana, nisi per bonum infinitum, ut infinitum: Quia vtrique potentia est extrinsecè, & obiectiuè capax boni simpliciter infiniti, utpotè pertingens vniuersaliter ad rationem veri, & boni ut sic, quatenus complectitur sub se finitum, & infinitum. Vnde neutra potest habere in se intrinsecè summam suam perfectionem entitatiuè finitam, ac limitatam, idest, operationè suam perfectissimam, quin simul habeat obiectiuè, & extrinsecè verum, & bonum simpliciter infinitum. Hinc patet etiam ad secundum, quod laborat falsa suppositione. Quia non potest haberi omnis perfectio intrinseca propria animæ rationalis, nisi habito simul obiectiuè, & extrinsecè summo, ac infinito bono.

Ad 3. Ut affectui pecuniæ cedant aliquatenus cæteri affectus, qui versantur circa bona corporalia, & commutabilia, quatenus omnia eiusmodi bona quodammodo continentur in pecunia, non tamen cedit eidem, nisi per accidens, affectus circa bona spiritalia, & propria animæ, quæ videlicet pro pecunia haberi non possunt, nec in ea vlllo pacto continentur, ut habetur ex Prouerbior. 17. 16. *Quid prodest stulto diuitias habere, cum sapientiam emere non possit?* Ex quo vterius apparet, appetitum diuitiarum non esse inordinatum per se, & secundum rectam rationem iuste æstimatiuam ipsarum. Quia non possunt appeti

honestè, nisi quatenus sufficientes, ac vtilis ad comparanda alia bona necessaria, & vtilia pro conseruatione, & perfectione vitæ corporalis, ideoque appetuntur ratione alterius ut finis, & sub mensura ab eodem præscripta; contemnuntur verò honestius, & reputantur ut stercorea, ac detrimenta, exemplo Apostolico, comparatione bonorum spiritualium. Neutrum autem horum cadit in bonum beatificum, ut patet. Quapropter quòd auarus non impleatur pecunia, non prouenit ex vi beatificæ pecuniæ, & ex merito, ac dignitate eius, sed ex vitio, & inordinato affectu avari, & ex infelicitate, quæ vitio, ac inordinationi essentialiter inest, utpotè expolianti hominem maximam suam perfectionem, maximeque decenti.

Ad 4. Honor, fama, & gloria humana retribuitur virtuti ab hominibus, quia nihil habent maius, quod retribuunt, aut quo vsque adeò indeficienter abundant, erga omnes benemeritos. Cæterum non ea est illud præmium, propter quod agendum est virtuosè, aut etiam agi virtuosè potest. Quia, qui propter gloriam, & honorem humanum operatur, ambitiosus, ac proinde vitiosus est, & miser; atque ad hypocrisis potius, quàm ad veram virtutem moueri inde potest motione positiva, & liberè operanti. Præterea virtus, & dignitas honoris, ac famæ, quæ inest vnicuique intrinsecè, est maius ipsius bonum, quàm honor, & gloria humana inde resultans, & afficiens ac perficiens intrinsecè solum honorantem, ut dictum est supra. Beatitudo verò consistit in maximo bono. Honor itaque, & gloria, verè, & legitimè, ac adæquatè compensatiua virtutis, est, quæ habetur apud Deum. Quia hæc gloria, non est causata à bonitate, quæ inest honorato, sed est causatiua bonitatis, & dignitatis, per quam honoratus, & glorificatus à Deo fit maximè similis ipsi, proptereaque dignus honore, & reuerentia apud alios. Hic idem honor, & gloria apud Deum est id, propter quod meritò contemnuntur cætera omnia, separabilia ab ipso, non verò honor, & gloria humana. Quia videlicet contempta per infamiam, & bonam famam profecuti sunt viri Sancti iter salutis gloriosum apud Deum. Non igitur bona omnia absolute, sed bona alia temporalia tantum sunt contemptibilia præ honore, & gloria humana. Iam potestas super alios, cum, ut dictum est, sit indifferens, sicut reliqua bona temporalia, ad vsum, & abusum, ideoque ad dignitatem laudis, & vituperij; meritum, & demeritum; felicitatem, & miseriam; apparet quod sit participatio Diuinitatis valde imperfecta, & insufficiens ad beatitudinem.

Ad 5. Delectationes corporales, quia sunt maximè notæ, eaque de causa, tamquam maxima bona à plerisque queruntur, ac præferuntur delectationibus spiritualibus, nomine voluptatis absolute prolato, tanquam vnica, intelliguntur communiter. Cæterum delectationes spirituales, & propriæ substantiæ rationalis, & hominis, quæ homo est, sunt incomparabiliter maiores. Quia cum substantia rationalis, & homo, quæ homo est, ac differt à brutis, sit longè perfectior; est vtrique eatenus capax boni incomparabiliter maioris: Bonum autem maius est causatiuum maioris delectationis. Vnde, si beatitudo obiectiva hominis esset collocanda in delectationibus; in spiritualibus vtrique delectationibus, & non in corporalibus, collocanda esset. Eo vel maximè, quia, ut dictum est supra, delectationes corporales possunt esse nimie, corruptiue salutis, & perturbatiue rationis, atque deordinatiue appetitus rationalis; idest, summè nociuæ respectu corporis, & animæ. Bono autem beatifico repugnat, ut sit nimium, aut nociuū ratione sui qualiscumque augmenti. Quia nimirum repugnat, ut quis sit nimium Beatus.

eaque præcisè de causa malè habeat, aut animo, aut corpore, & sit proinde miser, quia est quammaximè beatus, vti fieri potest, vt malè habeat, quia est nimium deditus voluptatibus corporalibus. Voluptates igitur corporales non sunt querendæ absolute ratione sui, sed ratione alterius, & sub mensura ab alio præstantiori fine præscripta. Consequenter non est absolute stultum, querere, quare quis corporaliter delectari velit, atque istud delectationis genus in talei vsque determinatum gradum vsurpare. Quapropter Philosophus solum intendit stultum esse quæstionem de voluptate, & delectatione; præcisè, qua voluptas, & delectatio est. Id enim perinde est, atque querere rationem, ob quam quis velit bonum, quia bonum est, eiusdemque boni possessionem. Quia vnumquodque bonum constituit vnum integrum obiectum volubile simul cum possessione, & fruitione sui. Sicut ergo queri nihilominus sapienter, & reddi potest ratio, ob quam quis velit tale determinatum bonum potius, quàm aliud impossibile cum illo: ita etiam sapienter queritur, & redditur ratio, ob quam quis velit talem determinatam delectationem potius, quàm aliam impossibilem cum illa; atque circa voluptates corporales debet semper vnicuique suppetere talis aliqua vltior ratio, propter causam iam indicatam.

Ad 6. Impossibile in primis est, vt qui possidet perfectè summum ac infinitum bonum, quod est Deus, illique penitus adhæret; patiatur nihilominus perversiorem intellectus, aut voluntatis per cognitionem falsam, aut per actum peccaminosum. Quia veritas Diuina est idea adæquata omnium aliarum veritatum, & Diuina bonitas est similiter vinculum totius honestatis; ideoque repugnat, vt intuens clarè Deum, eundemque diligens ex ea visione, simul aut assentiatur alicui falsitati, aut incidat in aliquod peccatum. Impossibile rursus est, vt possidens perfectè Deum, patiatur simul malum aliquod, aut vexationem, atque molestiam, seu animi, seu corporis absque lucro maiori inde prouenturo. Quia cui Deus donat se perfectè possidendum, eo ipso constituit se amicum eius amicitia perfecta. Est autem contra conceptum amicitie, vt amicus amicum vexet inutiliter, & sine lucro, & absque intentione, vt tandem aliquando perveniat ad plenam tranquillitatem expertem omnis vltioris vexationis, atque molestie. Impossibile denique est, vt gaudium resultans ex summo, ac infinito bono perfectè possessio non ita absorbeat sensum doloris, vtcumque acerbi inducibilis per passiones, & temporales, & lucrosas, vt iis non obstantibus, reddat animum absolute tranquillum, ac felicem, atque hilariter dominantem cruciatibus eiusmodi, prout accidit de facto in Christo Domino, dum fuit viator simul & comprehensor. Impossibile igitur est, vt non sit beatus, qui perfectè possidet summum, ac infinitum bonum, quod est Deus, atque in ipso tanquam in radice, & causa cetera omnia bona, vel de præsentis, vel saltem de futuro indefectibiliter.



### QVÆSTIO III.

*Vtrum beatitudo nostra formalis consistat in sola visione Dei essentialiter inamissibili?*



IDEVR non consistere in ea saltem sola. 1. Quia visio Dei est quid creatum. Nihil autem creatum est beatitudo nostra formalis. Quia beatitudo est summum bonum, & vltimus finis, quorum neutrum conuenit vlli rei creatæ, ex q. præcedenti, sed soli Deo. Vnde August. lib. 1. de doctr. Christ. c. 4. 5. & 22. dicit, & ex ipso dicunt ceteri omnes, solo Deo fruendum esse. Beatitudo autem est obiectum fruitionis, cum vsus sit eorum tantum, & omnium, quæ ad aliud, nempe ad ipsam beatitudinem referuntur. Eodem pertinet, obiectum spei, qua vique speratur beatitudo, esse solum Deum, vt liquet ex q. 3. de virt. Theol. Nihil igitur creatum est beatitudo nostra formalis.

2. Visio Dei est quadam ipsius videntis operatio. Beatitudo autem non est operatio ipsius beati. Quia beatitudo est status quidam, ex Boët. supra, est vniuersus, & auctore, atque vnico largitore Deo, ceteris inest omnibus. At operatio non est aliquid ex se permanens, vti est status ex suo conceptu, sed est transiens, ac variabilis, & in vnoquoque multiplex; & insuper, quæ vitalis est, vti est visio, est ab intrinseco, eoque existens auctore, cui inest.

3. Visio Dei est operatio purè intellectualis. Beatitudo autem hominis non potest consistere in sola operatione purè intellectuali. Quia beatitudo est bonum se solo sufficiens, & perfectum est ex Philosopho supra. Operatio autem purè intellectualis non potest esse tale hominis bonum: Quia nequit perficere hominem secundum omnes suas partes, nempe secundum partem etiam sensitivam, ac animalem. Imò nulla operatio intellectualis humana potest esse perfecta, nisi præexistente perfectione operationis sensitivæ. Quia intellectus humanus dependet à sensu, & perfectio illius à perfectione huius. Ergo, vt homo sit adæquate perfectus, seque toto benè habeat secundum animam, & corpus, imò secundum animam præcisè, requiritur perfecta operatio sensus.

4. Primo principio correspondet vltimus finis, vt dictum est supra. Voluntas autem per suam operationem est in vnoquoque primum principium mouens. Quia suo imperio mouet reliquas omnes potentias ad operandum. Ergo eadem per suam aliquam operationem est vltimus finis, tribuens reliquis potentis perfectam quietem, satietatem, & pacem, quæ est finis vltimus, & beatitudo formalis hominis, iuxta illud ps. 147. 14. *Qui ponit fines tuos pacem.* Confirmatur: Quia beatitudo obiectiva est summum bonum, vt dictum est supra. Summum autem bonum, vt tale, pertinet formaliter ad ad voluntatem. Ergo ad eandem pertinet beatitudo formalis, atque in eius operatione essentialiter consistit.

5. Operatio nobilissima potentie est nobilissima, atque beatitudo formalis, si quidem consistat in operatione, consistit vtiq. in operatione nobilissima, voluntas autem est nobilissima potentia, & præeminet intellectui simul cum reliquis potentiis. Primum, quia est potentia libera, & dominatiua, atque liberum, & dominatum præeminet obsecratum, &